

A fenntartható turizmus perspektívái Magyarországon a 21. században: Esettanulmány egy iparváros példáján keresztül

¹Vargáné Dr. Gálicz Ivett – ²Dr. Dávid Lóránt Dénes

¹Széchenyi István Egyetem

² egyetemi tanár, Neumann János Egyetem,
Gazdaságtudományi Kar, Turizmus-Vendéglátás Tanszék

és

kutatóprofesszor, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet, Fenntartható Turizmus Tanszék, Szent István Campus, Gödöllő,

és

egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, Közgazdaságtudományi Intézet, Savaria Gazdálkodástudományi Tanszék,

<https://doi.org/10.33031/ZRFS.2025.1.10>

Esettanulmányunk Székesfehérvár fenntartható turizmusfejlesztési törekvéseit mutatja be, kiemelve a zöldterületek bővítését, környezettudatos megoldásokat és az természeti örökségek védelmének szerepét. A város példája jól illusztrálja, hogyan integrálható a fenntarthatóság a turisztikai infrastruktúrába. Az elemzett projektek a környezeti, társadalmi és gazdasági dimenziók mentén egyaránt előremutatóak. Tanulmányunk célja e kezdeményezések értékelése és a hosszú távú fenntarthatósági célokkal való összehangoltságuk elemzése.

Kulcsszavak: Magyarország, Székesfehérvár, turizmus, klímavédelem, fenntarthatóság

JEL: Z32

1 dr.galicz.ivett@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2569-462X

2 david.lorant.denes@nje.hu, david.lorant.denes@uni-mate.hu, david.lorant.denes@sek.elte.hu,
ORCID: 0000-0001-7880-9860

1. Bevezetés

Székesfehérvár a Közép-Dunántúlon helyezkedik el, Fejér vármegye székhelye, megyei jogú város. Két földrajzi nagytáj találkozásánál fekszik: Mezőföld és Dunántúli- középhegység. Magyarország történelmének egyik legfontosabb városa, koronázóváros, a középkorban a Magyar Királyság egyik fővárosa, királyi székhely. Ebből kifolyólag rendkívül gazdag műemlékekben, továbbá fontos gazdasági, vasúti és közúti csomópont. Magyarország egyik legfejlettebb iparvárosa, emellett élénk sport-és kulturális élettel rendelkezik.

Szendi és Sikos T. tanulmánya (2023) -melynek célja a fenntarthatóság és az intelligens gazdaság vizsgálata- alapján a város a feltörekvő, dinamizálódó és élhető városok klasztercsoportjába tartozik, a nyolcadik legélhetőbb magyar megyei jogú város.

Elemzésünkben azt vizsgáltuk, hogy egy magyarországi iparváros, Székesfehérvár, hogyan tud alkalmazkodni a XXI. század kihívásaihoz a fenntarthatóság területén, különös tekintettel a turizmusra. Tanulmányunkban több közelmúltbeli fejlesztést elemeztünk, annak érdekében, hogy megvizsgáljuk ezek hozzájárulását a város fenntartható fejlődéséhez. Ezek a fejlesztések közé tartozik a Zöld Város-Fehérvár Tüdeje projekt, a Palotavárosi Tavak szabadidőpark, és a Sósótó Látogatóközpont kialakítása, melyek mindegyike jelentős lépést jelent a város zöld infrastruktúrájának fejlesztésében és a turizmus fenntarthatóbbá tételében.

A vizsgált projektek értékelése során különös figyelmet fordítottunk arra, hogy ezek hogyan illeszkednek be a város hosszú távú fenntarthatósági stratégiájába, és milyen hatást gyakorolnak a helyi közösségre és a turizmusra. Az elemzés során megállapítottuk, hogy Székesfehérvár jelentős előrelépést tett a fenntartható turizmus és a zöld infrastruktúra fejlesztése terén, amelyek hozzájárulnak a város kulturális és természeti örökségének megőrzéséhez, valamint a turisták és a helyi lakosok életminőségének javításához.

2. Anyag és módszer

A tanulmányhoz elsődleges és másodlagos forrásokat használtunk. Az elsődleges adatokat Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának honlapjairól és közvetlen megfigyelésekkel gyűjtöttük össze. A másodlagos adatokat szakirodalmi áttekintés alapján elemeztük. A kvalitatív elemzés során tartalomelemzést végeztünk

a város honlapján, valamint a terepbejárás módszerét használtuk, hogy megértsük, milyen élményeket kínálnak ezek a helyszínek a rekreációra.

Ez a módszertani megközelítés lehetővé tette számunkra, hogy átfogó képet kapjunk a székesfehérvári kirándulóhelyek, rekreációs terek szerepéről a fenntartható turizmusban.

3. Szakirodalmi elemzés

A koronavírus-járvány hatására az emberek újra közelebb kerültek a természethez, ami Benjamin et al. (2020) szerint elősegítette a fenntartható turizmus iránti érdeklődés növekedését. Ezen felül, El Archi és társai (2023) kimutatták, hogy egyre többen fordítanak figyelmet a környezeti lábnyom csökkentésére és a fenntartható fejlődési célok előmozdítására. Matos (2004) megfigyelései szerint a fenntarthatóság és a turizmusban megnyilvánuló magatartásbeli változások hozzájárulnak a fenntartható turizmus koncepciójának megvalósításához. Ezt Conway és Timms (2010) tovább szélesíti a környezetvédelem, a gazdasági növekedés és a társadalmi igazságosság szempontjaival. A fenntarthatóság gyakorlati megvalósításához elengedhetetlen az intézményi és szervezeti szinteken történő stratégiai tervezés és attitűdformálás, ahogy azt Németh et al. (2023) a felsőoktatás példáján keresztül mutatja be. Lengyel et al. (2019) rámutatnak arra is, hogy a fenntarthatósági szemlélet hitelessége megkívánja az etikai alapállás és az emberközpontú értékek hangsúlyozását. Katarzyna (2010) szerint a fenntartható turizmus csak akkor lehet sikeres, ha szervesen kapcsolódik a térség kulturális identitásához, és a helyi közösségek aktív részvételére épít.

A turisták célállomások közötti választásában a hozzáférhetőség jelentős szerepet játszik, amit Tóth-Dávid-Vasa (2014) emel ki tanulmányában. Az utazások során a települések egyedi identitása alapvető jelentőséggel bír, növelve ezáltal azok vonzerejét és versenyképességét, ahogy Piskóti és munkatársai (2023) megjegyzik. Bujdosó et al. (2011) megállapításai szerint a határ menti térségekben a turizmus – különösen az ökoturizmus – fejlesztése hozzájárulhat a regionális egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a gazdasági együttműködések élénkítéséhez. Dávid és Szűcs (2011) rámutatnak arra, hogy a turisztikai klaszterek és határokon átnyúló hálózatok kialakítása – az információs és kommunikációs technológiák segítségével – alapvető eszköze lehet a fenntartható régióképzésnek a Kárpát-medencében. Park és Kim (2016) szerint a helyi erőforrások, mint értékek kerülnek a turisztikai hasznosítás középpontjába, míg Petrini (2007) hangsúlyozza, hogy az utazás során valósul meg az élményszerzés. Tóth, Kaszás és Keller (2018) munkája kiemeli a környezeti fenntarthatóság szerepét

ebben a kontextusban, amely alapvető eleme a modern turizmusnak. Dávid et al. (2012a) vizsgálatai alapján a klímaváltozás jelentős hatással van a tó-turizmusra, különösen olyan érzékeny térségekben, mint a Balaton vagy a Velencei-tó térsége; ennek megfelelően elengedhetetlen az adaptív tájhasználat és a rugalmasság a turisztikai tervezésben.

Ezáltal egyértelmű, hogy a fenntartható turizmus gyakorlatai és az ezzel kapcsolatos szemléletváltás fontos szerepet játszanak a jelenlegi turisztikai trendek alakulásában (Dávid et al., 2012b), összpontosítva a környezetvédelemre, gazdasági fejlődésre és társadalmi igazságosságra. Ez kapcsolódik Alreahi et al. (2023) megállapításaihoz, akik a környezeti felelősségvállalás javítását és a fenntarthatóságra való törekvést hangsúlyozzák

4. Eredmények

4.1. Zöld Város-Fehérvár Tüdeje

A Zöld Város-Fehérvár Tüdeje program Székesfehérvár egyik legnagyobb klímavédelmi projektje, mely egyben rekreációs és turisztikai céllal is bír. A fejlesztés célja, hogy egy jelentős zöld- és rekreációs terület kialakításával ellensúlyozza a város nagymértékű terjeszkedését. Az erdő- és parkfejlesztés elősegíti a szabadidő hasznos eltöltését és a rekreációt, mivel a fejlesztés keretében 30 hektáron 868 darab park-és sorfa ültetése valósult meg, továbbá 15 hektáros területen erdészeti facsemeték telepítése történt, valamint a természetes ősgyepet is megtartották annak értékes élővilága miatt. Kialakításra került továbbá egy 200 m² alapterületű kiszolgáló épület, büfé, mosdó, WC funkciókkal; hozzá 50 férőhelyes parkoló; 6 km hosszú murva/zúzott kő burkolatú gyalogos sétány; 3 km hosszú földútként kialakított gyalogos ösvény; valamint gyepesítés. A fejlesztés során elsődleges szempont volt, hogy a zöldfelület legyen az egyéb infrastruktúrák befogadója (1.ábra), mely eltér a megszokottól, hiszen általában a zöldfelület az infrastruktúra kiegészítő eleme. A projekt környezeti hozadéka a városi hőszigetelés csökkentése, a biodiverzitás növelése, valamint a légszennyezés mérséklése. Társadalmi szempontból a lakosság életminőségének javulását, a rekreációs lehetőségek bővülését eredményezi, valamint hozzájárul a környezettudatos szemlélet erősítéséhez. A turizmus számára új, attraktív helyszínt kínál, amely alkalmas ökoturisztikai és szabadidős programok befogadására.

A beruházás jó példája annak, hogyan képes egy városi zöldinfrastruktúra a rekreációs és ökológiai funkciókat egyaránt integrálni. A projekt illeszkedik az Európai Unió Zöld Megállapodás (European Green Deal) célkitűzéseire, különösen a biodiverzitás

megőrzésére és az egészséges városi ökoszisztémák kialakítására vonatkozó törekvésekhez. A fejlesztés során alkalmazott multifunkcionális térhasználat és ökoszisztéma-szemlélet előremutató példaként szolgálhat más közép-európai iparvárosok számára. A zöldfelületi elemek dominanciája és az ökológikus infrastruktúra integrációja nemcsak a fizikai környezetet javítja, hanem erősíti a lakosság mentális jólétét is.

1. ábra: A Zöld Város-Fehérvár Tüdeje projekt részterülete
Forrás: saját szerkesztés

4.2. Palotavárosi-tavak szabadidőpark

A belvárostól kicsit arrébb, de mégis néhány percnyi sétára található a Palotavárosi-tavak szabadidőpark. Az európai uniós forrásból megvalósult fejlesztés kiszolgálja az ide érkezők egészséges életér iránti igényét, valamint biztosítja a kulturált környezetet a szabadidő aktív eltöltéséhez. Megtalálható itt fitness park, kondipark, KRESZ tanpálya, játszótér. A déli tó körül egy vegyes használatú, kerékpározásra, futásra, sétálásra egyaránt alkalmas murvás sétány található, valamint bringapark, kosárlabda- és focipálya. *A szabadidőparkban az emberek természetes környezetben tudnak találkozni, sportolni, programokat szervezni* (2. ábra). A projekt megvalósítása előrelépést jelent azon célok eléréséhez, hogy Székesfehérvár a városi környezeti és infrastrukturális elemeinek jó állapotával egyrészt javítsa és mérsékelje az ipari tevékenység okozta ökológiai és környezeti terheltséget, másrészt szolgálja a lakosság

és a turisták rekreációját. A déli tó keleti oldalán rendezvénytér, főzőtér, egy kisebb játszótér és sportpályák (kosárlabda- és focipálya) kerültek kialakításra, míg a tó nyugati oldalán dirt-bringapark került megvalósításra. A tó körül egy vegyes használatú (kerékpározásra, futásra, sétálásra alkalmas) murvás sétányt is kialakítottak. Az északi tó mellett fitnesspark, fogyatékkal élők számára is használható kondipark, KRESZ tanpálya, játszótér, valamint egy kutya-futtató épült.

A park tervezésekor fontos szempont volt a városi környezet tehermentesítése, valamint az ipari múltból fakadó ökológiai károk mérséklése. A multifunkcionális térhasználat révén a park lehetőséget nyújt közösségi programok szervezésére, továbbá hozzájárul a helyi identitás és társadalmi kohézió erősítéséhez. Turisztikai szempontból a helyszín új attrakcióként szolgál, mely elsősorban a családok és aktív kikapcsolódást kereső célcsoportokat célozza.

A projektben kiemelő, hogy a multifunkcionalitás elve a társadalmi befogadás és inklúzió jegyében valósult meg. A park eszköztára lehetőséget biztosít a környezeti nevelésre is, mivel a területen megtalálható tájékoztató táblák és közösségi terek elősegítik a környezettudatos attitűdök fejlődését. A projekt hozzájárul az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai (SDG) közül különösen a 3. (Egészség és jóllét), a 10. (Egyenlőtlenségek csökkentése) és a 11. (Fenntartható városok és közösségek) célok megvalósításához.

2. ábra: Palotavárosi tavak
Forrás: saját szerkesztés

4.3. Sóstó Természetvédelmi Terület

Székesfehérvár déli részén található a Sóstó, magában foglalva a 121 hektáros országos védettségű Sóstó-Homokbánya Természetvédelmi Területet és a 97 hektáros helyi védettségű Sóstó Természetvédelmi Területet.

A terület rekonstrukciója során cél volt a természetes folyamatok erősítése, a természetközeli állapot visszaállítása, a vizes élőhelyek védelme és a biológiai sokféleség megőrzése. Madártani kutatások szerint több mint 70 fészkelő madárfaj található a Sóstón. Emellett a terület jelentős botanikai értékkel bír, hiszen több ezer védett növényfaj egyedei élnek itt.

A Sóstó Vadvédelmi Központ országos szinten egyedülálló az állatmentés és rehabilitáció terén, amelyet a látogatók is megfigyelhetnek. A központ célja az állatok természetbe való visszaengedése, amely hosszú bel- és kültéri rehabilitációt igényel. A látogatók a nyitott üvegfelületeken keresztül a kezelési folyamatokba is betekinhetnek.

A Látogatóközpontban interaktív módon mutatják be a Sóstó 200 hektáros természetvédelmi területének különleges madár- és növényvilágát. Rendszeresen tartanak ökotúrákat, amelyeken szakértők vezetésével ismerhető meg a tanösvény állat- és növényvilága. A Látogatóközpont a Fehérvár FC stadionjában kapott helyet, így a futballklub otthona is megtekinthető. Számos programot szerveznek, ahol az érdeklődők interaktív foglalkozásokon vehetnek részt annak érdekében, hogy fejlesszék tudásukat, valamint közelebb kerüljenek a természethez.

A természetközeli élmények és az edukációs tartalom összekapcsolása hozzájárul a fenntartható turizmus szemléletének elterjesztéséhez, valamint a látogatók környezeti érzékenységének fokozásához.

A projekt különös jelentőséggel bír az ökoturizmus fejlesztésében, mivel egyesíti a természetvédelmi menedzsment és a környezeti edukáció legjobb gyakorlatait. A látogatóközpont programjai hozzájárulnak a lakosság környezeti ismereteinek bővítéséhez, míg a szakvezetett ökotúrák élményszerű megközelítése a természeti értékek mélyebb megértését teszi lehetővé. A projekt interdiszciplináris szemlélete (természetvédelem – rekreáció – oktatás) elősegíti a fenntartható turizmus iránti elköteleződés erősödését, és mintaprojektként szolgálhat hasonló jellegű városi vagy agglomerációs területek számára.

5. Összefoglalás

Székesfehérvár példája jól szemlélteti, hogy egy erőteljes iparral rendelkező város is képes lehet a fenntarthatósági paradigmaváltás megvalósítására, amennyiben stratégiai szinten integrálja a környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági szempontokat a városfejlesztésbe. A vizsgált projektek alapján megállapítható, hogy a városfejlesztési politikákban egyre inkább megjelenik az ökoszisztéma-alapú megközelítés, amely a természetes rendszerekre nem csupán védendő értéként, hanem aktív városi infrastruktúraként tekint. Ez a szemléletváltás különösen fontos az iparvárosok esetében, ahol az ipari tevékenységek által okozott környezeti terhelés enyhítése elengedhetetlen.

A zöldfelületi fejlesztések és ökoturisztikai beruházások hozzájárulnak a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, a városi biodiverzitás növeléséhez és a rekreációs lehetőségek bővítéséhez. Emellett a közösségi funkciók erősítése, az akadálymentesítés és az edukációs célok beépítése lehetővé teszi, hogy a fejlesztések a társadalmi fenntarthatóság dimenzióit is érdemben képviseljék. A fenntartható turizmus ilyen típusú gyakorlati alkalmazása, különösen, ha integrált várospolitikai keretbe ágyazódik, mint Székesfehérváron, mintát nyújthat más hasonló adottságú magyar vagy kelet-közép-európai városok számára.

Esettanulmányunk rávilágít arra, hogy a fenntartható turizmus nem csupán a természet védelmét, hanem a társadalmi kohézió és helyi identitás erősítését is szolgálja. A bemutatott példák azt bizonyítják, hogy a helyi önkormányzat célzott, interdiszciplináris szemléletű beavatkozásai képesek előmozdítani a városi környezet élhetőségének javulását, miközben versenyképes turisztikai kínálatot is biztosítanak. Székesfehérvár modellértékű példaként szolgál arra, hogyan válhat a fenntarthatóság a turizmusfejlesztés valódi stratégiai pillérévé egy erőteljes iparral rendelkező település esetében.

Az elemzett projektek azt mutatják, hogy Székesfehérvár komplex és integrált módon közelíti meg a fenntartható turizmus kérdését, egyszerre figyelembe véve a környezeti, társadalmi és gazdasági szempontokat. A fejlesztések kézzelfogható eredményeket mutatnak a városi életminőség javításában, az ökoszisztémák védelmében és a turisztikai kínálat bővítésében, mindezt egy ipari múltú, de dinamikusan fejlődő városi környezetben.

A szemléletformálás napjainkban kiemelten fontos, mely széles eszköztárral rendelkezik a széleskörű tömegek megszólítására. Napjainkban egyre több figyelmet kap,

egyre hangsúlyosabban jelenik meg. A szemléletformálási tevékenységek kiemelt célcsoportja a gyermekek és fiatalok (Seres, 2019), hiszen, ha már fiatal korban ismereteket szereznek az éghajlatváltozás hatásairól, a környezet- és természetvédelem fontosságáról, felnőttként tudatosabban lesznek képesek óvni azt. Tekintettel arra, hogy ez a korosztály már használja a különböző kommunikációs és szórakoztató eszközöket, elérésük is könnyebbé vált a hétköznapiakban is. A szemléletformálásban ezek a rekreációs területek is fontos szerepet játszanak.

Fontos, hogy a szemléletformálás során a kommunikáció hangsúlyozza az alábbiakat:

- Egészségmegőrzés, egészségvédelem
- Éghajlatváltozás káros hatásai
- Egyéni felelősség
- Az egyén cselekedete hozzájárulhat az életminőség javulásához és a jobb minőségű környezet megőrzéséhez
- Személyes előnyök, költségek csökkentése
- Figyelemfelhívás az éghajlati szélsőségekre

A zöldfelület-fejlesztésekkel Székesfehérvár célja egyrészt, hogy növelje a biodiverzitást, javítsa a városklímát és mérsékelje a hősziget-effektust. Ezek egy iparváros esetében komoly jelentőséggel bírnak, hiszen az ipar káros kibocsátását ellensúlyozzák a nagyszabású zöldterület-fejlesztésekkel, melyek a klímavédelem szempontjából is kiemelkedő fontosságúak. Másrészt a turisták és a helyiek számára új rekreációs területeket valósítanak meg, melyek új vonzerőt jelentenek a kulturális örökségek mellett (Dávid et.al, 2009), ezáltal is növelve a város turisztikai értékét.

Összességében elmondható, hogy a város folyamatosan szem előtt tartja mind a turisztikai célú fejlesztéseiben, mind a mindennapi működésben a klímavédelmi és rekreációs célú szempontokat. A település célja, hogy megőrizze az élhető környezetet a jövő generációinak és csökkentse az üvegházhatást okozó szén-dioxid-kibocsátást, melynek érdekében környezettudatos turisztikai fejlesztéseket hajt végre. A város életében hangsúlyos szerepet kap a természeti értékek védelme, a zöldterületek mennyiségének növelése és minőségének javítása, valamint a klímaválság elleni küzdelem, hiszen ezeknek létfontosságú szerepe van az életminőség és a városi klíma javításában és a természeti sokszínűség megőrzésében.

1. Alreahi, M., Bujdosó, Z., Kabil, M., Akaak, A., Benkó, K.F., Setioningtyas W.P., Dávid L.D. (2023): Green Human Resources Management in the Hotel Industry: A Systematic Review, *Sustainability*, 15 : 1 Paper: 99 , 25 p.
2. Benjamin, S., Dillette, A., Alderman, D. H. (2020): “We can’t return to normal”: committing to tourism equity in the post-pandemic age. *Tourism Geographies*. 22(3). pp. 476 – 483. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759130>
3. Bujdosó, Z., Dávid, L., Remenyik, B., Tóth, G. (2011): Connection between tourism and regional development on the Hungarian-Croatian border, *Central European Regional Policy and Human Geography* 1(2). pp. 27-40. https://cerphg.unideb.hu/PDF/2011_2/bujdoso.pdf
4. Conway, D., Timms, B. F. (2010). Re-branding alternative tourism in the Caribbean: The case for “slow tourism.” *Tourism and Hospitality Research*, 10(4), 329–344.
5. Dávid, L. D., Tóth, G., Kincses, Á., Kelemen, N., Kovács, B. (2009): A turizmus szerepe a regionális fejlődésben: Az Észak-Magyarország Régió, az I. Nemzeti Fejlesztési Terv 2004-2006 és az Új Magyarország Fejlesztési Terv ÚMFT 2007-2013 alapján, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola (KRF) 482 p. ISBN: 9789639941007
6. Dávid, L., Szűcs, Cs. (2009). Building of networking, clusters and regions for tourism in the Carpathian Basin via information and communication technologies. *Netcom-Networks and Communications Studies* 23:1-2 pp. 63-74. <https://doi.org/10.4000/netcom.849>
7. Dávid, L.; Baros, Z.; Patkós, Cs.; Tuohino, A. (2012): Lake Tourism and Global Climate Change: an integrative approach based on Finnish and Hungarian case-studies. *Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences*, 7(1). pp. 121-136. <https://www.cjees.ro/viewTopic.php?topicId=199>
8. Dávid L., Vargáné Cs. K., Kovács, Gy., Vasa L (2012): Turizmusökológia: zöldülő turizmus-fenntartható turizmusfejlesztés, Budapest, Szaktudás Kiadó , 236 p. ISBN: 9786155224126
9. El Archi, Y., Benbba, B., Nizamatinova, Z., Issakov, Y., Vargáné, G. I., Dávid, L. D. (2023). Systematic literature review analysing smart tourism destinations in context of sustainable development: current applications and future directions. *Sustainability* 15(6), Paper: 5086, pp 1-15. doi.org/10.3390/su15065086
10. Lengyel, A., Szőke, S., Kovács, S., Dávid, L.D., Bácsné Bába, É. and Müller, A. (2019). Assessing the essential pre-conditions of an authentic sustainability curriculum, *International Journal of Sustainability in Higher Education*, Vol. 20. No. 2, pp. 309-340. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-09-2018-0150>
11. Matos, R. (2004): Can “slow tourism” bring new life to Alpine regions? In K. Weimar & C. Mathies (Eds.), *The tourism and leisure industry: Shaping the future*, pp. 93–104., New York, NY: Routledge.
12. Németh, P., Torma, A., Lukács, E., Filep, B. (2023). Sustainability Opportunities and Barriers at Universities, Development of a Sustainable University Environment. *Chemical Engineering Transactions*, 107, 505-510. <https://doi.org/10.3303/CET23107085>
13. Park, E., Kim, S. (2016): The potential of Citta slow for sustainable tourism development: enhancing local community’s empowerment. *Tourism Planning & Development*. 13(3). pp. 351–369. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1114015>
14. Petrini, C. (2007): *Slow Food Nation*. New York: Rizzoli Ex Libris. 304 p.

15. Piskóti, I., Marien, A., Papp, A., Nagy, K. Slow és turizmus - a kisvárosfejlesztési alternatíva!? *The Hungarian Journal of Marketing and Management* 552023 / Különszám EMOK 2 DOI: 10.15170/MM.2023.57.KSZ.02.06 2023/különszm, pp55-64.
16. Seres, Z. (2019): Környezeti szemléletformálás – A fenntarthatóság témakörének feldolgozási módszerei és eszközei a földrajztanításban, *Pedagógiai Folyóiratok*, 2019/9-10.
17. Sikos T., T.-Szendi, D. (2023): A hazai megyei jogú városok gazdasági és környezeti fenntarthatóságának mérése, 2020–2021, *Területi Statisztika*, 2023, 63(1): 88–124; DOI: 10.15196/TS630104
18. Tóth, G., Dávid, L. D., Vasa, L. (2014): The role of transport European tourism flows, in *Acta Geographica Slovenica*, 54:2 pp. 311-320, <https://ojs.zrc-sazu.si/ags/article/view/1915>
19. Tóth, N., Kaszás, N., Keller, K. (2018): Turizmus a helyi termékek nyomában, avagy egy határon átnyúló tematikus út kialakításának lehetőségei. *Marketing & Menedzsment*. 52(2). pp. 47–58.

Internetes források:

www.sostoszekesfehervar.hu, letöltés ideje: 2024.03.02.

www.szekesfehervar.hu, letöltés ideje: 2024.03.05.